

Yusuf Suresi (12. Sure) – Ayet Mealleri

Yayınlanma Tarihi: 6 Ağustos 2018

Kıymetli okuyucu; Yusuf Suresi Yahudi'ler konusunda başlattığımız SEBT çalışmasının akabinde yaklaşık bir yıldır gündemimize girmiş bir konudur. Son 6-7 ay geceli gündüzlü bu sure üzerinde çalışıldı... Bir kısmının aşk hikayesi deyip ilgilenmediği, çoğunluğun da İsrailiyat kaynaklı kemikleşmiş anlamlar üzerinden kimi dersler çıkarmaya çalıştığı Yusuf Suresi; hakkında neredeyse hiç hadis bulunmayan, ancak afaki rivayetler ile sarılmış ve üzerinde neredeyse hiç İsrail ve oğullarını arama çabası sarf edilmemiş bir suredir. Oysa ki geleneğimiz tamamen, bir İsrailiyat yaftası olan “Yakup İsraildir (Allah ile Güreşen)” fikrini benimsemiştir. Bu iddianın doğru olup olmadığının en fazla araştırılması gereken yer, Kur'an'ın Yusuf suresidir... Her nedense en fazla karartma da bu sure üzerinde yapılmıştır. Yusuf Suresi; aynı zamanda eski ulemanın Arapça gramer kuralları açısından en fazla açmaz ile karşılaştığı ve çözümsüz bıraktığı bir suredir. Günümüz uleması da bu karartmayı kaldırmayıp sürdürmekte ısrarlıdır.

Bütün olarak yayınladığımız bu mealin her aşamasının, mevcutların çok dışında anlamlar içermesi ve özellikle Mısır sürecinde geleneğin hikâye haline getirdiğinden daha fazla kahramanı içermesi, tamamen Arapça gramer kurallarına bağlı kalmanın sonucudur. Bu çalışmada İsrailiyat kaynaklı anlamlara itibar edilmemiş, en küçük harf-i cer'ine kadar güç nispetinde Kur'an'ın metnine itibar edilmiştir. Enyeşaallah, kısa bir süre sonra yayınlayacağımız ücretsiz üç e-kitap ile surenin çözülmemiş ve çelişkiler yumağı haline dönmüş meselelerinin hemen tümünün Arapça tahlilleri görüşlerinize sunulmuş olacaktır.

Allah'tan ki elimizde tek kelimesi değişmemiş Kur'an var ve yine Allahtan ki Kur'an eğip bükmeye müsait olmayan son derece belirgin kurallara sahip Arapça dili ile indirilmiştir...

Kur'an kavramlarını ve kıssalarını anlamlandırırken, Arapça gramer kurallarına uyulmadığına dair tefsir ve meallerimiz maalesef binlerce örnekle doludur. Kritik ve şaibeli hemen her yerde; fiillerin isme (ya da tersi), mazi olanın muzariye (ya da tersi) dönüştürüldüğüne, müzekker ve müennes ayrımlarına dikkat edilmediğine, ibarelere yapışık zamirlere dikkat edilmediğine ve manaya hiç katılmadığına, ibare anlamlarının keyfi olarak hikâyeye uydurulduğuna tanık olunmaktadır. Bu tahlillerin en azının bile normal koşullarda ilgili birinin kanını dondurması gerekirken, ulemanın bu hataları halen ve göz göre göre, fütursuzca sürdürmesinin bir mantığını biz bulamadık!.. Kur'an'ın, “gerçeğin ta kendisi” olmasına gölge düşüren **tarihselci** ve **rivayet** esaslı bu yaklaşımları değerlendirmelerinize bırakıyoruz.

Sonuç olarak tüm tahliller ve varılan sonuçlar elbette ki Kur'an'ın kendisi değildir. Bu surede varılan tahlillerin gerekçelerini aynı dilin kuralları ile sonuna kadar eleştirmek elbette herkesin hakkıdır. Eleştirenlerden eleştirilerini söz konusu dilin kuralları

çerçevesinde yapmaları, bu çıkarımları eleştirecek olanlar üzerinde de bizlerin hakkıdır. Ancak böylelikle doğruya ulaşmanın önü açılabilir...

Gayret bizden başarı Allah'tandır.

سُورَةُ يُوسُفَ

YUSUF SURESİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bismillahirrahmanirrahim

Er Rahman, Er Rahim Allah adıyla

الرَّحْمَنُ ۚ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ

(12/1) ELİF! LAM! RA! İşte bunlar El Mubin (açık ve açıklayıcı) o kitabın ayetleri.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

(12/2) Onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik. Belki siz aklınızı kullanırsınız

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَٰذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ

(12/3) Sana vahyettiğimiz işte bu (Arapça) Kur'an'la, bundan önce iç yüzünü bilmeyenlerden[1] biri olduğun kıssaların en güzelini sana biz anlatıyoruz.

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ

(12/4) Bir zamanlar Yusuf babasına: “Babacığım, ben kesinlikle on bir Kevkeb ve o Şems'i ve o Kamer'i gördüm. Onları da benim için secde ediciler olarak gördüm!” demişti.

قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ

(12/5) (Babası): “Evladım! Rüyanı kardeşlerine kısma etme. Yoksa, hileli bir yöntemle sana bir komplo kurarlar. Şüphesiz şeytan, insan için apaçık düşmandır.” demişti.

وَكَذَٰلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

(12/6) İşte sana bildiriyorum: Rabbin seni bir süreçten geçirecek, sana hadiselerin te'vilinden öğretecek. Tıpkı daha önce önderlerin İbrahim ve İshak'a tamamladığı gibi sana ve Yakup âl'ine de o nimetini tamamlayacak. Şüphesiz ki Alim, Hakim olan sadece Rabbin'dir.

لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٍ لِلِّسَّائِلِينَ

(12/7) Gerçeği talep edenler için[2] Yusuf ve kardeşleri hakkında bu anlatılanların,[3] gerçeği gösteren işaretler[4] olduğunda[5] hiç şüphe yoktur[6].

إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا نَحْنُ غُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

(12/8) Bir gün (kardeşleri şöyle) demişlerdi: “Elbette ki Yusuf ve kardeşi babamıza bizden daha tercihe şayandır. Oysa güçlü bir topluluk olan biziz. Babamız gerçekten açık bir sapkınlık içinde.[7]”

اَقْتُلُوا يُوسُفَ أَوْ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ

(12/9) “Öldürün Yusuf’u veya (görünür şekilde)[8] bir kökten söküp atın onu ki; babanızın şeref ve itibarı (Resullüğü)[9]size geçsin. Bundan sonrasında bir Salihler kavmi olursunuz.”

قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْفُوهُ فِي غِيَابَتِ الْجُبِّ يَلْتَقِطُهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ

(12/10) İçlerinden sözü dinlenen: “Eğer uygulayanlar (ben değil)[10] sizler olacaksanız, yemin olsun ki[11] Yusuf’u o hadımlığın bilinmezliklerine[12] kavuşturarak[13] kahredin/etkisiz hale[14] getirin ki; (o zaman bildiğiniz)[15] o kervan onu köle olarak[16] alacaktır.” dedi.

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ

(12/11) “Ey babamız! Ne oldu sana ki; Yusuf hakkında bize güvenmiyorsun? Gerçekten biz onun için elbette ki samimi olanlarız.

أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

(12/12) Yarın onu bizimle gönder de yesin içsin, eğlensin. Kesinlikle biz onun için yemin olsun ki koruyucularızt.

قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ

(12/13) Dedi ki; “Ona ilgisiz kalmanız elbette beni hüznlendirir fakat o kurt gibi gaddar ve kurnaz olanın[17] onu heder etmesinden[18] de korkuyorum. Siz onun iç yüzünden[19] gaflette olanlarsınız.”

قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّا إِذًا لَخَاسِرُونَ

(12/14) Dediler ki “Biz güçlü bir toplulukken onu o kurt gibi kurnaz ve gaddar[20] olan gasp[21] ederse o zaman biz elbette ki hüsranda olanlarız demektir!”

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غِيَابَتِ الْجُبِّ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

(12/15) Ne zaman ki onu götürdüler ve hadımlığın bilinmezliklerine sokmak için bir araya geldiler,[22] ona; “Bu tuzaklarını (hiç beklemedikleri bir anda)[23] kendilerine bildireceğinin farkına varamıyorlar!” diye vahy ettik.

وَجَاءُوا أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ

(12/16) Ağıtlar yakarak akşamüzeri babalarına geldiler.

قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ

(12/17) “Ey babamız! Gitmiştik, yarışacaktık. Yûsuf’u da eşyamızın yanında terk etmiştik. (Bir de ne görelim) o kurt gibi gaddar ve kurnaz olan[24] onu gasp etmiş.[25] (Onu koruma sözümüze) Sadıklar olsaydık da sen zaten bize hiçbir zaman[26] güvenen biri değildin.

وَجَاءُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبِرْ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ

(12/18) Onun nefretini[27] yalancı bir makyajla[28] büründüler.[29] (Yakup) Dedi ki; hayır öyle değil, hasediniz[30] size bir tuzağı süslü göstermiş. Bundan sonrası[31] güzel sonucu beklemektir.[32] Vasıflandıracağınız şeye karşı yardımı umulacak sadece Allah’tır.

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ قَالَ يَا بُشْرَى هَذَا غُلَامٌ وَأَسَرُّوهُ بِضَاعَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ

(12/19) (Bekledikleri o) Kervan geldi,[33] bunun üzerine[34] onlar (Yusuf’un kardeşleri) azmettiricilerini[35] gönderdiler. O da üzerine düşen[36] aracılığını yaptı[37]. (Kervandakilere) Şu köle çocuk[38] (sizin için) ne kadar iyi bir haber.[39] Ve onun etinin kesik olduğunu[40] açığa çıkardılar (gösterdiler).[41] Allah bu şeyi (tasarlayarak) yapıyor olduklarını elbette bilendir.

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ

(12/20) Onun eşsiz değerini[42] düşürerek,[43] sayılabilir[44] dirhemlere[45] sattılar. Zaten[46] daha önce de, onun[47] değerini bile bile küçümseyenlerden olmuşlardı.[48]

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لَامْرَأَتِهِ أَكْرِمِي مَثْوَاهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ

(12/21) Mısır’da Onu satın alıp kadınına: “Bize faydalı olacağını veya evlat edinmeyi umduğum için, asıl konumunu (özgürlüğünü) ona bağışla!” diyen de o kişiydi. İşte bu şekilde; Hadiselerin tevilinden ona öğretmemiz için o yerde Yusuf’a imkân verdik. Allah, o tuzağa karşı üstün gelendir. Fakat insanların çoğu bunu bilmiyor!..

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

(12/22) Olgunluk çağına ulaştığında ona (Yusuf’a), bir muhakeme yeteneği ve bir ilim verdik. Biz, Muhsinlere işte böyle karşılık veririz.”

وَرَاودَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

(12/23) O esnada, (Kadın) kapıları sıkıca kilitleyip “haydi anlatsana” diyerek onu (Yusuf’u) kendisi hakkında ısrarla sorguladığında, o (Yusuf), onun (kadının) evindeydi. (Yusuf da) Şüphesiz ki konumumu ihsan eden rabbim, kendisine sığınılan Allah’tır. Bundan dolayı o zalimler (kardeşler) asla başaramayacaklar” demişti.

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ ۖ كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ ۚ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ

(12/24) (Kadın) Buna (anlattıklarına) kesinlikle çok üzölmüştü. Eğer (Yusuf) Rabbinin burhanını görmemiş olsaydı, o da (başına gelenlere) çok üzölmüştü. Bunu açıklaması (ona isnat edilen) o fuhşu ve o kötölüğü ondan uzaklaştıracağımız içindi. Çünkü o zaten (o fuhşu ve o kötölükten) arındırılmış kullarımızdandır.

وَاسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَى الْبَابِ ۚ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

(12/25) O konuda ikisi rekabet etti. (İkisinden kadın olanı) Onun (Yûsuf’un) görevine bir tedbirle son verdi. Aradıkları ülkenin (Mısır’ın) Seyyidini makamında buldular. (Kadın) “Sadece acı veren bir işkence veya geçici olarak tutuklanması, senin (yönetim) ehline herhangi bir kötölük tasarlamış kişi için (henüz) bir ceza değildir.”

قَالَ هِيَ رَاوَدَتْنِي عَنْ نَفْسِي ۖ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ

(12/26) (Yûsuf) “Ama o (kadın) benim hakkımda soruşturma yapmıştı!” dedi. Ve oranın (Mısır’ın) ehlinde bir şahit (şu) tanıklığı yaptı. Eğer herhangi bir itiraftan dolayı onun görevi iptal edilmişse (kadın) isabet etmiş, o ise yalancılardan biridir.

وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ

(12/27) “Eğer görevi bir tedbir ile iptal edilmişse (kadın) yalan söyledi, o ise (kralliyet ailesine) sadıklardan biridir.

فَلَمَّا رَأَى قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ مِنْ كَيِّدِكُنَّ ۚ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ

(12/28) (Seyyid) Onun (Yusuf’un) görevinin tedbiren iptal edildiğini anladığında “Şüphesiz ki bu, sizin yönteminizdir. Sizin yöntemleriniz kesinlikle çok zorludur” dedi.

يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا ۖ وَاسْتَغْفِرِي لِذَنْبِكِ إِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ

(12/29) “Yûsuf! Sen bunun hakkında bir açıklık getir, (kadın) sen de ithamın için (Yusuf’tan) özür dile. Çünkü sen hatalılardan biri olmuşsun.”

وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ ۖ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا ۚ إِنَّا نَنَازِلُهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

(12/30) (O esnada) “O (Mısır’ın) yönetimindeki kadınlar, “Aziz kadın nefsi hakkında danışmanını ayartıyor. (Yusuf) Bir sevgiyle onun (Aziz kadının) aklını başından almış. Şüphesiz ki biz elbette onu (kadını) açık bir sapkınlık içinde görüyoruz” dedi.

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَأً وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتْ اخْرِجْ عَلَيْهِنَّ طَلْعًا ۖ رَأَيْتُنَّ أَكْبَرَنَّهُ وَفَطَعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ

(12/31) (Aziz kadın) Onların tuzaklarını duyar duymaz, onları davet etti ve onlar için rahat bir ortam hazırladı ve (geldiklerinde) her birine çok sakın davrandı. Sonra (Yusuf’a) dedi ki; “Açıkla onlara!” Sonunda onu anlayıp, onu çok zorladıklarında ve ardından ittifaklarını

bozduklarında: “Allah için nitelemelerimizden beriymiş. Eğer bu değerli bir melekten başkası değilse, bunda bir beşerlik de bulunmamaktadır.” dediler.

قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ وَلَقَدْ رَاودْنَاهُ عَنْ نَفْسِهِ فاستعصم وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ مَا أَمَرُهُ لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونَا مِنَ الصَّاغِرِينَ

(12/32) (Aziz kadın) dedi ki: “İşte siz busunuz ki; onun hakkında beni kınamıştınız.

Andolsun, ben sadece kendisi hakkında onu sorgulamıştım ama o hep sustu, konuşmadı. Ama eğer ona emredeceğim şeyi yapmaz ise tutuklanacağı ve aşağılananlardan biri olacağı kesin.”

قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ

(12/33) (Yûsuf); Rabbim, benim için o (şimdilik) gizli olan, beni ona evlat nispet etmelerinden daha sevgilidir. Eğer sen onların benim hakkımdaki yöntemlerini boşa çıkarmazsan onlara evlat olacak ve gerçeği bildiği halde bilmiyormuş gibi davrananlardan biri olacağım” dedi.

فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

(12/34) Rabbi, onun duasını kabul etti ve Onların (kadınların) onun hakkındaki yöntemlerini boşa çıkardı. Çünkü; Es-Semi, El-Alim olan sadece O’dur.

ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْآيَاتِ لَيَسْجُنُنَّهُ حَتَّىٰ حِينٍ

(12/35) Sonra, ayetleri görememenin ardından (ortaya çıkış) zamanına kadar onlar, onu gizlemeye başladılar.

وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانٍ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أُحْمَلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ

(12/36) O gizliliğe onunla beraber (yardımlaşmaya) iki danışman da dahil olmuştu.

İkisinden biri; “Şüphesiz ki ben, herhangi bir saklanana kendim gözetler, aslını ortaya çıkarırım.” dedi. Ve o diğeri de; “herhangi bir yoruma kendi görüşümü belirtir, daha üst reisime iletirim de (kadın) bununla herkese üstün gelir” dedi. (İkisi birden) “Bize onun (sana yapılan isnadın) aslının doğru haberini sen bildir. Çünkü biz senin Muhsinlerden biri olduğuna kesinlikle eminiz (görüyoruz, dediler).”

قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَابْتَغَتْ مِلَّةَ آبَائِي إِِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكُمْ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

(12/37) (Yusuf) “İşte rabbimin bana öğrettiği şeyden ikinize bildiriyorum. İkinize gelmezden önce onun aslını ikinize bildirmiş olmam dışında; o, rızıklandırılacağınız buğdayı ikinize sunmayacak. Şüphesiz ki ben Allah’a ve kendilerinden olan o sonrakine güvenmeyen, kendilerini de gizlemiş bir kavmin diktesini kendi haline bıraktım” dedi.

وَابْتَغَتْ مِلَّةَ آبَائِي إِِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكُمْ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

(12/38) “(Çünkü) Atalarım İbrahim İshak ve Yakup’un bildirisinde, peşleri sıra (ben) geldim. Bizim herhangi bir şeyde Allah’a ortak olmamızın imkânı yoktur. İşte bu (Atalarımın milleti), bizim üzerimize de ve insanların üzerine de Allah’ın tercihinden dolaydır, fakat insanların çoğu (Allah’ın tercihiyle) yetinmeyecekler.”

يَا صَاحِبِي السِّجْنِ أَرَأَيْتَ بَابَ مُتَقَرِّفُونَ خَيْرٌ أَمْ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

(12/39) “Ey o gizlilikteki arkadaşlarım!” Ne yani; parçalanmayan (bir tek) otoritesi olan Allah’tan, ayrılık çıkarıp parçalayan yöneticiler mi daha iyi?

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ ۚ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ ۚ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ۚ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

(12/40) “Siz, Allah’ın astında, sizin ve atalarınızın birtakım yüceliklerle nitelediğiniz dışıdan başka bir şeye tapmıyorsunuz. Allah ona (dışıye) herhangi bir otorite indirmemiştir. Onun Hükmü, Allah’tan başkasının değildir. (Allah) Kendisinden başkasına kul olmanızı emretmemiştir. Geçerli olan o din işte budur ama insanların çoğunluğu bunu bilmiyor.

يَا صَاحِبِي السِّجْنِ أَمَا أَحَدُكُمْ فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا ۖ وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصَلِّبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ ۚ فَضِيءَ الْأَمْرِ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ

(12/41) “Ey o gizlikte arkadaşlarım: İkinizden birine gelince, rabbine gizlilik iletmeye devam edecek. (İkinizden) O diğerine gelince; konumunu güçlendirecek. Böylelikle (kadın) onun başkanlığında herkese üstün gelecek. İşte onun hakkında görüş de isteyeceğiniz o işin zamanına gelindi.”

وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنْسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ

(12/42) İkisinden -ki kesinlikle onu sırdaş bilmişti- işte o kişiye “beni efendinin yanında an” dedi. Şeytan rabbinin doğru bilgisini ona unutturdu. Bu yüzden birkaç yıl o gizliliğin içinde kalmaya devam etti.

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ ۚ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ ۖ إِنَّ كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ

(12/43) O kral “Ben, kesinlikle onları cılız bir yırtıcının yediği yedi semiz ineği ve en sonunda kupkuru olan yedi yeşil başağı görüyorum. Ey önde gelenler ailesi! Rühayı tabir ediyor (bilinmeyenin bilgisine ulaşıyor) olduğunuzu iddia ediyorsanız, haydi rüyam hakkında da bana bağlayıcı fikir verin.

قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ ۖ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالَمِينَ

(12/44) Dediler ki: “Bunlar derlenmiş asılsız düşlerdir. Biz asılsız düşlerin te’vilinin alimleri değiliz.

وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ

(12/45) İkisinden (Yusuf’a) sırdaşlık yapmış o kişi, nice zamandan sonra hatırladı ve “Ben size onun aslını bildirebilirim, beni elçi olarak belirleyin!” dedi.

يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ

(12/46) “Siddıklara mensup Yûsuf! Onları cılız bir yırtıcının yediği yedi semiz inek, sonunda kupkuru olan yedi yeşil başak hakkında bize görüş bildir! Ümit ediyorum ki insanlara faydalı olacağım, umulur ki (bundan dolayı) onlar da bilecekler.

قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأْبًا فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي سُنْبُلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ

(12/47) (Yûsuf) Dedi ki: “Yedi yıl ara vermeden ekersiniz. Hasat ettiklerinizi, yiyeceğiniz az bir kısım dışında başağından ayırmayın.

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَحْصِلُونَ

(12/48) “Çünkü bunun ardından şiddetli bir sıkıntı (korku) başlayacak. (İnsanlar) Koruma altına aldığınız az şeyden başka siz ne sunmuşsanız onları yiyecekler.

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْرِشُونَ

(12/49) “Çünkü; onda yağmurun yağacağı ve yine onda insanların sağım yapacakları yıl, (ancak) bunun ardından gelecek.

وَقَالَ الْمَلِكُ انْتُونِي بِهِ ۖ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ مَا بَالُ النِّسْوَةِ الَّتِي قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ ۚ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ

(12/50) Kral, “Onu bana getirin” dedi. O elçi (olarak) geldiğinde, (Yûsuf) “Efendine dön, o kadınların derdi neydi o soruştursun, ki onlar ittifaklarını da bozmuşlardı. Hiç şüphesiz Rabbim onların yöntemlerini hakkıyla bilendir” dedi.

قَالَ مَا خَطْبُكُمْ إِذْ رَاوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ ۖ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ ۖ قَالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ أَنَا رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ

(12/51) Kral (kadınlara), hani siz Yusuf’un nefsi hakkında bir soruşturma yapıyordunuz son durumunuz nedir? dedi. (Kadınlar) “Biz onun aleyhinde (tasarladığı) herhangi bir kötülük öğrenemedik, Allah için o (isnadımızdan) uzaktır.” dediler Aziz kadın dedi ki: “Nihayet! Sonunda gerçek ortaya çıktı. Ben zaten onun hakkında soruşturma yapmıştım ve kesinlikle o elbette ki sadıklardan biridir.

ذَلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ

(12/52) “İşte bu, benim o sırda hiçbir zaman ona (Yusuf’a) hainlik yapmadığımı bilmesi içindir. Zaten Allah o hainlerin yöntemini doğru sonuca ulaştırmaz.

وَمَا أَتَّبِرُ إِلَّا نَفْسِي ۚ إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي ۚ إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ

(12/53) Kendimi aklamıyorum. Rabbimin esirgediğinin dışında, kıskançlık kesinlikle kötülüğü emredicidir. Rabbim bağışlayıp, esirgeyendir.

وَقَالَ الْمَلِكُ انْتُونِي بِهِ ۖ أَسْتَخْلِسُ لِنَفْسِي ۖ فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ

(12/54) Kral, “Onu bana getirin, onu kendim için özel (veliaht – danışman) yapacağım” dedi. Ama onunla karşılıklı konuştuğunda, bugün sen bizim yanımızda dokunulmaz ve güvenilir birisin” dedi.

قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلَيْكُمْ

(12/55) (Yûsuf) “Beni bu toprağın hazinelerinin (yetiştirdiklerinin) üzerine ata, ben kesinlikle bilgili bir koruyucum.

وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُوا مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ ۚ نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

(12/56) İşte böylece Yusuf’a o yerde (Mısır’da) oranın dileyeyeceği yerine (buğday) yerleştirebileceği imkanını verdik. Rahmetimizi (yağmuru) dileyeyeceğimiz kişiye ulaştırırız. Muhsinlerin ödülünü eksik bırakmayız.

وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ

(12/57) En sondaki o mükafat; güvenmiş, ardından sorumlu davranmaya devam etmiş işte o kişiler için en hayırlıdır.

وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ

(12/58) Yûsuf’un kardeşleri geldi, sonunda onun huzuruna girdiler, (Yusuf) onları tanıdı. (İşte) Onlardı onun (Yusuf’un) kimliğini gizleyenler.

وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ ائْتُونِي بِآخِ لَكُمْ مِنْ آبَائِكُمْ ۚ أَلَا تَرَوْنَ أَنِّي أُوفِي الْكَيْلَ وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ

(12/59) (Yûsuf) onların yüklerini donattığında dedi ki: “Babanızdan size kardeş olanı bana getirin. Görmüyor musunuz, ben kesinlikle o ölçeği tam veriyorum ve misafir ağırlayanların en iyisi benim.”

فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَلَا تَقْرَبُونِ

(12/60) “Eğer onu bana getirmezseniz, artık benim yanımda sizin için de bir ölçek olmayacak ve bir daha da bana yaklaşamayacaksınız.

قَالُوا سَتَرَاوُدُ عَنْهُ آيَاتُهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ

(12/61) Dediler ki: Onun hakkında babasını ikna edeceğiz ve biz elbette ki (onu ikna etmede) etkin olanlarız.

وَقَالَ لِفَتْيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

(12/62) (Yûsuf) Yardımcılarına dedi ki: “Nakit sermayelerini yolculuk yüklerinin içine sokuşturun. Ailelerine geri döndüklerinde umulur ki onlar onu tanırlar da belki onlar (yapmayı düşündüklerinden) vaz geçerler.

فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَى أَبِيهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مَعَنَا آخَنَانًا نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

(12/63) Onlar, babalarına döner dönmez, “Ey babamız! O ölçek bizden men edildi, Artık kardeşimizi bizimle gönder ki ölçüp alalım, Onun koruyucuları kesinlikle biziz.

قَالَ هَلْ أَمْنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمْنُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ ۖ فَاللَّهُ خَبِيرٌ حَافِظٌ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

(12/64) (Yakup onlara) “Başka şekilde değil, daha önce Yusuf hakkında size güvenmiş olduğum gibi onun hakkında da size güveneyim mi? dedi. Bir koruyucu olarak en hayırlısı sadece Allah’tır ve merhametlilerin en merhametlisi de sadece O’dur” dedi.

وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ ۖ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي ۚ هَذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا ۖ وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزِدَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ ۚ ذَلِكَ كَيْلُ يَسِيرٍ

(12/65) Metalarını açıp nakit sermayelerinin kendilerine iade edilmiş bulduklarında, “Ey babamız! Daha ne istersiz? Bu sermayemiz bize iade edilmiş, ailemizin geçimini sağlarız, kardeşimizi de korur, ölçeği bir deve fazlalaştırırız, bu ölçek azdır.

قَالَ لَنْ أَرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّىٰ تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلَّا أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ ۚ فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ

(12/66) (Yakup), “başka şekilde değil, sadece sizin tarafınızdan kuşatılmış olarak, onu bana kesin getireceğinize dair, Allah’tan bir teminatı bana verinceye kadar asla sizinle beraber onu göndermem” dedi. Teminatlarını ona verdiklerinde ise “(artık bundan sonrasında) diyeceklerimizin üzerinde vekil olan sadece Allah’tır” dedi.

وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ ۚ وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ۚ إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ ۚ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ ۚ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ

(12/67) Sonra da “Ey oğullarım! Bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin. Ama Allah’tan gelecek hiçbir şeyi sizden uzaklaştıramam. Hüküm kendisini vekil edindiğim Allah’tan başkasının değildir ve vekil edinenler sadece onu vekil edinsinler” dedi.

وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةٌ فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا ۖ وَإِنَّهُ لَوِ عَلِمَ لِمَا عَلَّمْنَاهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

(12/68) Babalarının emrettiği yerden girmeleri Allah’tan olan herhangi bir şeyi onlardan savması için değil sadece Yakup’un kendisinin vardı o (oğlunu onlarla gönderme) kararının bir gereği idi. Şüphesiz o, bizim kendisine öğrettiğimiz bir ilmin sahibidir lakin insanların çoğu bilemeyecekler.

وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَىٰ يُوسُفَ آوَىٰ إِلَيْهِ أَخَاهُ ۚ قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

(12/69) Yûsuf’un huzuruna girdiklerinde; kardeşini koruma altına aldı ve “ben senin kardeşimim, artık onların yapacak oldukları şeye üzülme” dedi.

فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السَّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَتَيْنَهَا الْعِيرُ ۖ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ

(12/70) (Yûsuf), onların yüklerini hazırlatırken su kabını kardeşinin yüküne sokuşturdu. Sonra da bir çağırıcı şöyle seslendi: “Ey bu kervanın mensupları Hırsızlar kesinlikle sizsiniz.”

قَالُوا وَأَقْبِلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقَهُونَ

(12/71) (Yûsuf’un kardeşleri) Onlara yönelerek, “Neyi yitirdiniz?” dediler.

قَالُوا نَفَعُ صَوَاعِ الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ جُمْلٌ بَعِيرٌ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ

(12/72) Dediler ki: “Hükümdar’ın tahıl ölçөгini yitirdik. Onu getirene bir deve yükü ödöl var ve ben ona kefilim.”

قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ

(12/73) Dediler ki: “Allah’a andolsun, siz de biliyorsunuz ki biz bu ülkede fesat çıkarmaya gelmedik ve biz hırsızlar da değiliz”

قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ

(12/74) Onlar, “Eğer siz yalancılarsanız, onun cezası nedir? dediler.

قَالُوا جَزَاؤُهُ مَنْ وَجَدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ ۚ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ

(12/75) “Onun cezası, kimin yükünde bulunursa, karşılığı kendisidir; biz o zalimleri işte böyle cezalandırırız” dediler.

فَبَدَأَ بِأَوْعِيَّتِهِمْ قَبْلَ وَعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وَعَاءِ أَخِيهِ ۚ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ ۚ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ ۚ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ ۚ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ

(12/76) (Bunun üzerine), onun kardeşinin kaplarından önce onların kaplarını aramaya başladılar. Sonra onu (su tasını) kardeşinin kaplarının içinden çıkardı. İşte bunu Yûsuf için planlamıştık. Yoksa kralın dinine göre kardeşini alıkoyamayacaktı. Ancak Allah’ın dilemesi başka. Biz dilediğimiz kimsenin derecelerini yükseltiriz. Her ilim sahibinin üstünde daha iyi bir bilen vardır.

قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسْرَهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبَيِّهَا لَهُمْ ۚ قَالَ أَنْتُمْ شَرٌّ مَكَانًا ۚ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ

(12/77) Dediler ki: “Eğer o çalmışsa, daha önceden onun kardeşi de çalmıştı.” Yûsuf, bunu içinde sakladı ve onlara belli etmedi. İçinden, “Siz kötü bir durumdasınız; neyi tasarlıyorsanız Allah en iyi bilendir.

قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ ۚ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ

(12/78) “Ey o en üstünlere mensup olan! Bunun çok yaşlı bir babası var. Onun yerine bizden birini alıkoy. Şüphesiz biz senin Muhsinlerden biri olduğunu düşünüyoruz” dediler.

قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ إِنَّا إِذًا لَطَّالِمُونَ

(12/79) (Yûsuf), “Allah tek sığınaktır, Malımızı yanında bulduğumuz kimseden başkasını alıkoyacaksak işte o zaman elbette ki zalimler biziz” dedi.

فَلَمَّا اسْتِأْذَنُوا مِنْهُ خَلَسُوا نَجِيًّا ۖ قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ ۖ فَلَنْ أْبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْتِيَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي ۖ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ

(12/80) Ondan ümitlerini kesince, gizlice buluşup konuşmaktan kurtuldular. Büyükleri dedi ki: “Babanızın sizin üzerinize (onu yalnız bırakmayacağınıza dair) Allah’tan sağlam bir mevsika aldığını ve daha önce de Yusuf da eksilttiğiniz o şeyi bilmiyor musunuz? Artık

babam bana izin verinceye veya Allah, benim için hükmedinceye kadar buradan asla ayrılmayacağım. O, hükmedenlerin en hayırlısıdır.”

ارْجِعُوا إِلَىٰ آبَائِكُمْ فَقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمَنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ

(12/81) “Siz babanıza dönün ve deyin ki: “Ey babamız! Şüphesiz oğlun hırsızlık etti, biz ancak bildiğimize şahitlik ettik. (Sana söz verdiğimiz zaman) gaybı (oğlunun hırsızlık edeceğini) bilemezdik.”

وَاسْأَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعِيرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ

(12/82) Orada olduğumuz o karye halkına da ve aralarında bulunduğumuz kervana da sor ve elbette ki doğruyu söyleyenler kesinlikle biziz.”

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبِرْ جَمِيلًا عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

(12/83) (Yakup), “hayır öyle değil, hasediniz sizi bir tuzağa teşvik etmiş. Bundan sonrası güzel sonucu beklemektir. Onların hepsini birden bana getireceğini Allah’tan umuyorum. Çünkü El Alim, El Hâkim olan yalnızca O’dur.

وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا أَسْفَىٰ عَلَىٰ يُوسُفَ وَإِذْ بَصَّيْتُ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ

(12/84) Ve onlar hakkındaki ümidini tamamen yitirdi. “Yusuf’un (üzüntüsü) üstüne (gelen) üzüntüme ne yazık!” dedi. Ve O hüznün (gerçekleştiğini anlamasın)’dan dolayı anne baba bir iki evladının değeri arttı ama artık O (bunu) içinde tutan biridir.

قَالُوا تَاللَّهِ تَفْتَأُ تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتَّىٰ تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ

(12/85) Oğulları, “Allah’a yemin ederiz ki, hasta oluncaya yahut kaybolup gidenlerden oluncaya kadar Yusuf’u anmaya devam edeceksin” dediler.

قَالَ إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

(12/86) (Yakub), “Ben (sizden kaynaklanan) tasamı ve (sizden kaynaklanan) hüznümü sadece Allah’a şikâyet edeceğim ve ben sizin asla öğrenemeyeceğiniz şeyi Allah’tan öğrenirim” dedi.

يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَبَاسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَيْئَسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ

(12/87) “Ey oğullarım! Gidin Yûsuf’u ve kardeşini araştırın. Allah’ın ravhinden (vahyinden) ümit kesmeyin. Çünkü o kâfirler topluluğundan başkası Allah’ın ravhinden (vahyinden) ümidini kesmez.”

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَنَا الضُّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجَاةٍ فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ

(12/88) Yûsuf’un yanına girdiklerinde, “Ey o en üstünlere mensup olan! Bize ve ehlimize o darlık yapıştı. Değersiz bir sermaye ile geldik. Zahiremizi tam ölç, ayrıca bize sadaka ver. Şüphesiz Allah, sadaka verenleri mükâfatlandırır” dediler.

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ

(12/89) Yûsuf dedi ki: “Siz, bildiği halde bilmiyormuş gibi davranan kimseler iken Yûsuf ve kardeşine neler yaptığınızı biliyor musunuz? Dedi”

قَالُوا إِنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفُ قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهَذَا أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

(12/90) Dediler ki “Sen misin? Evet, sen gerçekten Yusuf’sun.” (Yusuf:) “Ben Yusuf’um. Bu da kardeşimdir. Allah bize iyilik etti. Kim Allah’tan çekinir ve sabırlı olursa Allah, güzel davrananların ödülünü eksiltmez”dedi.

قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ آثَرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ

(12/91) “Tallahi, Allah bize rağmen seni tercih etmiş. (Bu) Kesinlikle Biz yanlış davrananlar olduğumuz içindir.

قَالَ لَا تَثْرِيْبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَعْفُورُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

(12/92) Yûsuf dedi ki: “Bugün size günahınızdan dolayı kınama yok. Allah sizi bağışlayacaktır. O, merhametlilerin en merhametlisidir.

ادْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا وَأْتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ

(12/93) Şu bana olan nefretinizi terk edin, babamın veçhi üzerinde içten davranın, hakikatin bilgisi gelecektir. Ve tüm ehlinizle bana gelin.

وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَنْ تُفَنِّدُون

(12/94) Kervan ayrıldığında önderleri, “Eğer, siz beni geçersiz hale getirmezseniz, ben kesinlikle Yusuf’un Rih’ını (gücünü) yemin olsun elde edeceğim” dedi

قَالُوا تَاللَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ

(12/95) “Allah’a yemin olsun ki sen hala o eski sapıklığını devam ettirmektesin” dediler.

فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْفَاهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بِصِيرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

(12/96) O müjdecî (Cebrail) gelip de Onu (Yakup’u) onun (Yusuf’un) şeref ve itibarı (Resullüğü) üzerine yönlendirdiğinde hakikati gören biri olarak tekrarladı. “Ben size sizin asla öğrenemeyeceğiniz şeyi Allah’tan öğrenirim demedim mi” dedi.

قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ

(12/97) Oğulları, “Ey babamız! Allah’tan bizim için günahlarımızın bağışlanmasını dile. Biz gerçekten hatalılar olmuşuz” dediler.

قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ

(12/98) Yakub, “Rabbimden sizin bağışlanmanızı dileyeceğim. Çünkü sadece O’dur El Gâfur, Er Rahim” dedi.

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَى إِلَيْهِ أَبْوِيهِ وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ

(12/99) Yusuf'un yanına vardıklarında anne babası onunla ikamet etti. (Yusuf) "Allah izin verdiği için kendilerine güvenilenler olarak Mısır'a dahil olun (yerleşin)" dedi.

وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَا أَبْتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

(12/100) O ülkenin yönetimini iki atasına (İbrahim ve İshak) nispet etti. Hepsi O'na (Allah'a) secdeye kapandılar. Yusuf dedi ki: "Babacığım! İşte bu, daha önceki rüyamın aslıdır. Rabbim onu bir hakikat kıldı. Rabbim bana, şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra; beni o gizlilikten çıkararak ve sizi o çölden getirerek de ihsanda bulunmuştu. Şüphesiz Rabbim, dileyeceği şeyi tam zamanında yapandır. Çünkü El Alim, El Hâkim sadece O'dur.

رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّ فِى الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ

(12/101) "Rabbim, o mülkten bana verdin, hadiselerin tevilinden öğrettin. Göklerin ve yeri yarıp çıkaran, o öncesinde ve bu sonrasında velim sadece sensin. teslim olmuş biri olarak bana tam karşılık ver ve beni Salihlere ulaştır.

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ

(12/102) İşte budur o bilinmeyenin haberleri, onu sana vahy ediyoruz. hani işlerine hep beraber karar vermişlerdi, onlar tuzak da kuracaklardı ya o zaman sen yanlarında değildin.

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ

(12/103) Sen çok istesen de insanların çoğunluğu inanan değildir.

وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ

(12/104) Bunun için onlardan bir karşılık istemiyorsun. O, alemler için doğru bilgiden başka bir şey değildir.

وَكَايْنُ مِنْ آيَةٍ فِى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمْشُونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ

(12/105) Göklerde ve yerde ayetlerden nicesinin yanından geçerler ama onlar, onun (ayetlerin) içeriğine sırtını dönenlerdir.

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ

(12/106) Onların çoğu Allah'a güvenmiyor ve onlar ortaklık taslayanlardan başkası değildir.

أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

(12/107) Allah'ın azabından bir kapsayıcının kendilerine geleceğinden veya farkına varamayacakları o saatin kendilerine ansızın başlayacağından güvende mi oldular?

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي ۖ وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

(12/108) De ki “Allah’a çağırıyorum işte budur benim yolum. Ben ve bana tabi olanlar bir basiret üzereyiz. Allah subhandır ve ben o müşriklerden biri değilim.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ ۚ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۖ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

(12/109) Senden önce gönderdiğimiz elçiler, o kura’nın ehlinde olan kendilerine vahyettiğimiz adamlardan başkası değildi. Yeryüzünde dolaşmıyorlar mı ki kendilerinden öncekilerin akıbetinin ne olduğuna görsünler? O son yurt sorumlu davranmış o kimseler için daha hayırlıdır. Bağlantı kuramıyor musunuz?

حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ مَنْ نَشَاءُ ۖ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ

(12/110) O elçiler umutlarını kestiği ve kendilerinin yalanlandığına emin oldukları zaman, dileyeceğimiz kimseleri kurtaracağımız yardımımız onlara gelmiştir. O mücrimler kavminden azabımız engellenemez.

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ۚ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

(12/111) Uli’l Elbab için Onların kıssalarında bir ibret vardır. (Kıssalar) Uydurulabilecek bir hadise değildir. Aksine iman edecek bir topluluk için kendinden öncekini tasdik edici ve her şeyi açıklayan, bir önder, bir rahmettir.

[1] بِمَا kelimesi bir harfi cer ve bir ismi mevsulden oluşmuş bir kelimedir. “şeylerle” ya da “şeyle” anlamı vermektedir. Kelimede kullanılan ismi mevsulün tekili ve çoğulu aynıdır.

[2] Soru sormanın amacı gerçeği öğrenmektir. Hele bu soru Kur’an’a soruluyorsa kişinin ulaşacağı şey gerçekten başka bir şey değildir. Bu yüzden لِّلسَّائِلِينَ kelimesine “gerçeği talep edenler için” anlamı verilmiştir.

[3] “hakkında bu anlatılanlar” şeklinde çevirimiz ayette geçen فِي harfi cer’i’ne dayanmaktadır. Bu harfi cer bir şeyin içeriğine işaret etmektedir. فِي يُرْسَفُ ibaresi normal olarak Yusuf’ta şeklinde çevrilmesi gerekmektedir. Fakat Yusuf dendiğinde Kur’an dışındaki bilgiler değil, Yusuf’un Kur’an’da anlatılan kıssası kast edilmektedir. Yusuf’un ve kardeşlerini soranlar için ayetler olması, Yusuf’un sorulacağı tek yerin Kur’an olmasındandır. Bu yüzden فِي harfi cer’i’ne “Yusuf ve kardeşleri hakkında bu anlatılanlar” anlamı uygun görülmüştür.

[4] آيَاتٌ Kelimesinin işaret, alamet, belge anlamlarına dayanarak bu mana verilmiştir. Allah’ın tüm ayetleri gerçeğin belgeleridir.

[5] كَانَ Fiilinin oldu, idi, ..haline geldi anlamlarına dayanarak.

[6] لَقَدْ İbaresini oluşturan ل harfinin ve قَ edatının kesinlik anlamına dayanarak.

[7] Bu ayette geçen أَحَبُّ kelimesi yine Yusuf suresinin 33. ayetinde “*daha çok tercih etmek*” manasında kullanılmıştır.

[8] Ayette geçen “evitrahuhu” kelimesinin asıl anlamı “*bir şeyi görünsün diye atmaktır*” Parantez içi yaptığımız (görünür bir şekilde) şeklindeki açıklamamız bundan dolayıdır.

[9] وَجْهٌ Kelimesinin *şeref ve itibar* anlamına dayanarak.

[10] (beni karıştırmadan) şeklindeki parantez içi cümlemiz, bu kardeşin fikir veren, azmettiren ama fiili olarak yapılanlardan uzak durmasından kaynaklanmaktadır. 19. ayette aracılık yapan, 83 ve 84. ayetlerde konuşurken hep kendini yapılanların dışında tutmasından dolayı bu parantez içi cümle konulmuştur.

[11] لَا Kasem Lam’ı olarak alınmıştır.

[12] الْجَبِّ Kelimesinin *cinsel organı kökten kesilmek* anlamına dayanarak. Ayrıca bu kelimenin başındaki ل takısının bilinen bir şeyden bahsediyor olmasına dayanarak.

[13] وَالْفُؤُ Fiilinin *kavuşmak, iletmek* manalarına dayanarak.

[14] تَقْتُلُوا Kelimesinin *kahretmek, etkisiz hale getirmek* anlamlarına dayanarak. Bu şekilde Kur’an’da pek çok kullanım vardır. Mesela; Müddessir 19 ve 20. Ayetlerde geçen KUTİLE öldürmek manasında değildir.

[15] Bildiğiniz o kervan diye çevirmemizin gerekçesi السَّيَّارَةِ kelimesinin başında bulunan EL takısıdır.

[16] Köle yapsın diye çevirdiğimiz يَنْتَوِطُهُ kelimesindeki LKT “buluntu veya atılmış çocuk” anlamındadır. Kardeşlerin Yusuf hakkında özellikle bu kelimeyi kullanmasının temel sebebi Lakit yani buluntu olan biri hiç kimse ile vela bağı kuramaz ve kimse de ona vela yoluyla mirasçı olamaz. Üstelik bu hadım edilmiş bir çocuk olursa resul bile olsa devamı olmayacak demektir. Öte yandan kardeşlerin bu kelimeyi kullanması onların Yusuf’u kervana buluntu çocuk olarak satmayı planladıkları anlamına gelmektedir. Zira onlar kervanlardan herhangi biri dememiş “o kervan demişlerdir. LKT kelimesi ile ilgili bkz. El Müfredat LKT md. Ve İmam Kurtubi; El Camiu li Ahkamil Kur’an c.9.s.206.

[17] 17. ayetteki dipnotlar.

[18] 17. ayetteki dipnotlar

[19] غَائِلُونَ kelimesi bir şeyden habersiz olmayı değil, *haberli ve göz önünde olanın iç yüzünü bilmemeyi* ifade eder.

[20] 17. ayetteki dipnotlar

[21] 17. ayetteki dipnotlar.

[22] أَنْ يَجْعَلُوهُ kelimesindeki CEALE fiilinin “kılmak, yapmak, atamak, şekle sokmak, biçim vermek, tayin etmek” anlamlarına dayanarak.

[23] Nebee “tüm yalanlardan arınmış şok edici haberi vermek” anlamındadır. Şok ediciliği iki şekildedir. Birincisi hiç beklenmeyen bir anda gerçekleşmesi, ikincisi, şok edici bir şekilde gerçekleşmesi. Parantez içi açıklama buna dayanmaktadır.

[24] الذَّنْبُ Kelimesinin “kurt gibi kurnaz ve gaddar oldu ve bir kavmin lideri” anlamına dayanarak. Kelimenin başındaki ل takısı çeviriye “o” şeklinde yansımıştır.

[25] Kelimesinin *gasp etti, heder etti ve haksız yere birinin malını yemek* anlamındaki “mal yemenin” bildiğimiz manada malı ağız yoluyla yemek olmadığı, malı sahibinden alıp başkasının zimmetine geçirdi anlamından yola çıkarak bu manaya ulaşılmıştır.

[26] Olumsuzluğun ب harfi cer’i ile gelmesi, güven ihtimalinin hiç olmadığını pekiştirmektedir.

[27] قَمِيصِه Kelimesinin *nefret etmek* manasına dayanarak.

[28] يَدِمَ kelimesinin *sıvamak, boyamak* manasına dayanarak.

[29] وَجَاءُوا عَلَى İbaresinin ala harfi ceri ile geldiğinde bir şeyin üzerine, bir halin üzerine geldiler anlamına dayanarak.

[30] نَفْس Kelimesinin “kıskançlık, haset” manaları için bkz. Yrd. Doç. Dr. İlyas Karslı, Yeni Sözlük, NFS md.s. 2032

[31] Bundan sonrası anlamı ف harfinden kaynaklanmaktadır.

[32] صَبِر kelimesinin “sakin etmeksizin sonucu beklemek” manası için bkz. Yrd. Doç. Dr. İlyas Karslı, Yeni Sözlük, SBR md.s.1390

[33] سَيَّارَةٌ Kelimesinin başında takısı olmadığı halde “o kervan” diye çevirmemizin sebebi, bu kelimenin 10. ayetteki kullanımına dayanmaktadır.

[34] Bunun üzerine anlamı fiilin başındaki ف harfine dayanmaktadır.

[35] وَارِد Kelimesinin *önder, lider, bir fikir ve düşünce etrafında insanları birleştiren, onları yönetip sevk eden* anlamlarına dayanarak bu anlam tercih edilmiştir.

[36] دَلُوْهُ Kelimesinin “üzerine düşen görev” anlamına dayanarak.

[37] فَأَدْلَى Kelimesinin *aracılık yapmak* anlamına dayanarak.

[38] غَلَامٌ Kelimesinin *köle çocuk* anlamına dayanarak.

[39] بُشْرَى Kelimesinin *beklenen ve umulan bir şeyin haberi* anlamına dayanarak.

[40] بِضَاعَةٌ Kelimesinin *bütünden bir parçayı koparıp atmak* manasına dayanarak.

[41] وَأَسْرُوْهُ Kelimesinin *açığa vurmak* anlamına dayanarak.

[42] بِثَمَنٍ Kelimesinin *yüksek değer, paha* anlamına ve kelimenin nekira gelmesine dayanarak.

[43] يَتَمَنٍ Kelimesinin *ayıplamak, kusurlu göstermek* manalarına dayanarak.

[44] مَعْدُودَةٍ Kelimesinin *sayılmış, sayılması mümkün olan* anlamlarına dayanarak.

[45] دَرَاهِمٍ Kelimenin ayette cem'i (çoğul) kullanımına dayanarak.

[46] وَ Harfine ve sonrasında gelen anlamın harfe yüklediği misyona dayanarak.

[47] فِيهِ Harfi cer ve zamir kullanımına dayanarak.

[48] الزَّاهِدِينَ Kelimesinin “bir şeyin değerini bildiği halde onu küçümsemek, ona iltifat etmemek” manalarına dayanarak.